

Za Rudolfem Zahradníkem

Existují mezi námi lidé, kteří mají dar v klíčových okamžicích vystoupit z davu a svým konáním inspirovat ostatní. Takový byl i prof. Rudolf Zahradník. Člověk mimořádné spirituální síly, který byl v r. 1993 zvolen prvním předsedou Akademie věd České republiky. Byl tehdy ředitelem Ústavu fyzikální chemie a elektrochemie Jaroslava Heyrovského, ale zároveň světově uznávaným špičkovým fyzikálním chemikem. Přesto na sebe vzal nelehký úkol transformace největší neuniverzitní vědecké instituce u nás. Akademie věd byla v té době ve složitém postavení. Vlastně bojovala o přežití. Mnoho tehdejších činitelů a funkcionářů ji považovalo za něco nepatřičného, za postkomunistického molocha, který pouze spotřebovává peníze a nic společnosti nedává. Zapomínalo se přitom, že podobná společenství výzkumných pracovišť dobře fungují v celé řadě zemí na západ od nás.

Rudolf Zahradník se ukázal být skvělým manažerem a se svým týmem existenci Akademie věd ČR obhájil. Mimo jiné i tím, že Akademie věd pod jeho vedením jako vůbec první výzkumná instituce v České republice zavedla praxi hodnocení výsledků výzkumu podle mezinárodně používaných kritérií s promítnutím jeho výstupů do diferencovaného financování. Byla rovněž první výzkumnou institucí, která navrhla a realizovala systém přidělování financování na základě soutěže o projekty odpovídající mezinárodním standardům

pro účelové financování. Akademie totiž již v r. 1993 zřídila plně funkční Grantovou agenturu AV ČR, která posloužila jako model pro pozdější zřízení Grantové agentury ČR. Těmito transformačními kroky se pod vedením prof. Zahradníka Akademie věd přiblížila standardním podmínkám běžným v institucích neuniverzitního výzkumu v Evropě a ve světě. I proto byl prof. Zahradník po skončení svého druhého volebního mandátu Akademickým sněmem jmenován doživotním čestným předsedou Akademie věd ČR.

Léta ubíhala, pan profesor Zahradník i přes trampoty stáří pravidelně docházel do své kanceláře v prvním patře budovy AV ČR na Národní třídě. Vždy elegantní, s pečlivě uvázaným motýlkem nebo kravatou, kavalírským chováním. S každým, koho potkal, mile pohovořil. Vždy jsme s nadšením očekávali jeho pravidelná, inspirující vystoupení na Akademických sněmech nebo společenských akcích, které Akademie věd pořádá. Vždy hovořil k věci, s hlubokou znalostí problému, pohotově a s břitkým, přitom laskavým smyslem pro humor.

Ráda vzpomínám na poslední televizní natáčení s panem profesorem, v r. 2018 v Hyde parku civilizace České televize ke stému výročí české vědy. Já už v roli předsedkyně Akademie věd, pan profesor Zahradník pouze o 10 let mladší než Česká republika. Vůbec to na něm nebylo znát – byl to zase náš pan profesor – vynikající rétor, poutavý glosátor, muž prostoupený celoživotními humanistickými ideály, opravdový titán české vědy.

Skutečnost, že dnes patří Akademie věd mezi nejúspěšnější vědecké instituce v České republice, požívá vysoké míry důvěry společnosti a má pevné místo v soustavě vědy a výzkumu u nás, je velkou zásluhou Rudolfa Zahradníka. Lidé z celé Akademie věd i já osobně mu velmi děkujeme.

1 Manželé Zahradníkovi s předsedkyní a předsedou Akademie věd. Zleva za nimi člen předsednictva Akademické rady a předseda Vědecké rady AV ČR Antonín Fejfar, Václav Pačes, Jiří Drahoš, Eva Zažímalová, Helena Illnerová s manželem Michalem Illnerem. Ve vile Lanna při setkání k 90. narozeninám Rudolfa Zahradníka. Foto Z. Rerych, AV ČR

